

***Pilotný projekt elektronického monitoringu
v spolkových krajinách Hessensko
a Baden-Württemberg
v Spolkovej republike Nemecko
Pilot Project of Electronic Monitoring
in the Federal States of Hessen
and Baden-Württemberg
in the Federal Republic of Germany***

KATARÍNA JAKUBOVICH¹

Abstrakt

V uvedenom článku sa autorka snažila prezentovať historický vývoj elektronického monitoringu osôb v Spolkovej republike Nemecko. Skúšobný model elektronického monitoringu osôb bol povolený v roku 2000 ako pilotný program a zaviedli ho v dvoch spolkových krajinách – Hessen a Baden-Württemberg. V roku 2011 sa do nemeckého Trestného zákonníka zaviedol Elektronický monitoring pobytu v rámci ochranného dohľadu. V Spolkovej republike Nemecko nie je trest domáceho väzenia zakotvený v systéme trestov, ako je tomu napríklad v Slovenskej republike a v iných krajinách EÚ.

Klíčové slová

sankčný systém v SRN, elektronický monitoring, Spolková republika Nemecko, elektronický monitoring osôb (EAÜ), dohľad, alternatívne sankcie, trestná justícia

Abstract

In this article, the authors attempted to present the historical development of electronic monitoring of persons in the Federal Republic of Germany. This exemplary alternative model as a pilot program was first implemented in 2000 in two federal states – Hessen and Baden-Württemberg. In 2011 the Electronic Monitoring System as a measure of supervision of conduct (Führungsaufsicht) was introduced into the German Criminal Code. In Germany, the domestic prison sentence is not anchored in the criminal system, as it is in the Slovak Republic and other EU countries.

Key words

the German sanction system, electronic monitoring, Germany, electronic location monitoring (EAÜ), supervision, alternative sanctions, criminal justice

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2020/1-08>

¹ JUDr. Katarína Jakubovich, externý doktorand Akadémie Policajného zboru v Bratislave,
e-mail: k.jakubovich@gmail.com

Úvod

Elektronický monitoring páchatelov trestných činov a ukladanie trestných sankcií, ktoré boli kontrolované pomocou monitorovacieho zariadenia bol prvýkrát zavedený v Spojených štátoch amerických v polovici 80. rokov 20. storočia vo forme elektronického puta – náramku na nohu, ktoré bolo spojené s trestom domáceho väzenia. Po skúšobných, pilotných programoch bol elektronický monitoring (EM) osôb legislatívne zakotvený vo väčšine štátov v Spojených štátoch amerických. V polovici 90. rokov minulého storočia sa elektronický monitoring začal postupne využívať aj v Európe.

V druhej polovici 20. storočia sa v Európe vyskytlo mnoho problémov, ktoré súviseli s riešením problematiky v oblasti penitenciárnej starostlivosti. Problémy súviseli s tým, že miesta na výkon trestu odňatia slobody boli preplnené. S tým spojené vysoké náklady na výkon trestu odňatia slobody vo väzniciach bolo podnetom pre mnohé krajiny Európy k zavedeniu trestov, ktoré nie sú spojené s odňatím slobody. Samotný výkon takýchto trestov predstavuje určitú „alternatívu“ k trestu odňatia slobody. „Cieľom rozšírenia alternatívnych trestov bolo posilniť zásadu, že nepodmienečný trest odňatia slobody je „ultima ratio“, ktorú treba uplatniť len vtedy, keď iné, menej závažné prostriedky boja proti zločinnosti, vrátane trestov bez odňatia slobody, zlyhali.“²

„Z krajín Európskej únie je domáce väzenie spojené s elektronickým sledovaním zavedené v Veľkej Británii, Francúzsku, Belgicku, Holandsku a Švédsku. Vo Veľkej Británii sa domáce väzenie uplatňuje ako samostatný trest od roku 1991 v podobe tzv. „HomeDetention Curfew“.“³ Pojem elektronický monitoring osôb je všeobecný termín, ktorý sa vzťahuje k rozličným formám sledovania osoby v rámci trestného procesu (poloha, chovanie a pohyb osoby).

V Spolkovej republike Nemecko sa súbežne v tomto období začali v odbornej verejnosti diskusie ohľadom technických možností nahradenia výkonu väzby, ako aj o elektronickom monitoringu páchatelov trestných činov.

Výbor ministrov členských štátov prijal 19. februára 2014 na 1192. stretnutí zástupcov ministrov Odporúčanie CM/Rec (2014) 4 Výboru ministrov členských štátov o elektronickom monitoringu, v ktorom definoval pojem elektronický monitoring. Bol definovaný v bode II. ako „všeobecný pojem, ktorý sa vzťahuje na formy dohľadu, ktoré slúžia na monitorovanie umiestnenia, pohybu a špecifického správania osôb v rámci procesu trestného súdnicstva. Súčasné formy elektronického monitoringu sú založené na technológii rádiovej vlny, biometrickej alebo satelitnej sledovacej techniky. Zvyčajne obsahujú zariadenie pripojené k osobe a sú monitorované na diaľku.“⁴

„V rámci trestného právneho systému Nemecka môže byť elektronické sledovanie použité pri podmienenom odložení trestu odňatia slobody, podmienenom odsúdení

2 IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2. doplnené a prepracované vyd.* Bratislava: Iura edition, 2010. ISBN 978-80-8078-308-2.

3 Tamtéž.

4 *Recommendation CM/Rec (2014)4 of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring.*

v prípade porušenia predchádzajúceho podmieneného odsúdenia, podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody po vykonaní polovice trestu alebo dvoch tretín trestu, ochrannom dohľade, príkaze obsahujúcom odloženie vyšetrovacej väzby a podmienenom odložení výkonu trestu odňatia slobody.⁵

Skúšobný pilotný model elektronického monitoringu (EM) v spolkovej krajine Hessen

V SRN zaviedli skúšobný model elektronického monitoringu osôb v 2 spolkových krajinách: **Hessen a Baden-Württemberg**.

Na pôde Ministerstva spravodlivosti Spolkovej krajiny **Hessen** zvažovali koncom roka 1990 možnosti Elektronického monitoringu osôb. V roku 1993 sa konala odborná konzultácia k danej problematike medzi Ministerstvom spravodlivosti a **Inštitútom Max-Planck Freiburg**.⁶ V roku 1999 došlo v jednaniach ku konsenzu, ktorý sa týkal sprievodného výskumu, jeho cieľov, hraníc a podmienok skúšobného modelu elektronického monitoringu osôb.

V máji roku 2000 bol spustený prvý pilotný program elektronického monitoringu v **Spolkovej krajine Hessensko**,⁷ ktorý bol zavedený na základe Vyhlášky hessenského Ministerstva spravodlivosti zo dňa 20. 3. 2000 (Modellversuch zur Erprobung des Elektronik Monitoring – Elektronische Fußfessel im Land- und Amtsgericht Frankfurt am Main). Pilotný projekt bol zavedený pod názvom Elektronická prezenčná kontrola (**Elektronische Präsenzkontrolle**, skr. **EPK**). Menovaný pilotný projekt mal dať odpoveď na otázku, či je trest domáceho väzenia účinnou, ako aj efektívnou alternatívou k trestu odňatia slobody. Bol zavedený na zákonomnom základe v prípade podmieneného odsúdenia⁸, ako aj v prípade vyšetrovacej väzby.⁹ Cieľovú skupinu tvorili páchatelia trestných činov, ktorým chýbala zodpovednosť a sebadisciplína dodržať nariadenie súdu, ako aj páchatelom, ktorým hrozilo zrušenie podmieneného odsúdenia alebo u ktorých už vopred hrozilo zlyhanie podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody na skúšobnú dobu. Zmyslom Elektronickej prezenčnej kontroly bol detailný a individuálny plán pre konkrétnych odsúdených, ktorým bol súdom stanovený presný čas prítomnosti, resp. neprítomnosti vo svojom obydli. Návrh denného a týždenného plánu bol tvorený spoločne s odsúdeným a bol v ňom zahrnutý a naplánovaný čas na prácu, vzdelávanie a zabezpečenie každodenných potrieb. V tomto prípade sa používala na kontrolu tzv. **Rádiofrekvenčná technika**. Súd rozhodoval o uložení trestu domáceho väzenia elektronickým monitoringom na základe správy, ktorú predložil probačný úradník. Probačný úradník mal za úlohu zistiť, či je v každom danom prípade vhodné uložiť elektronický monitoring. Účasť odsúdených na tomto projekte bola založená na báze **dobrovoľnosti**. V počiatočnom štádiu museli

5 STRÉMY, T. a J. KLÁTIK. *Alternatívne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 288 s. ISBN 978-80-89603-56-5.

6 *Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht in Freiburg*.

7 *V súdnom okrese Frankfurt am Main*.

8 § 56c Strafgesetzbuch (skr. StGB).

9 § 116 Strafprozeßordnung (skr. StPO).

o účastníkoch menovaného projektu vyplniť dokumentáciu, v ktorej boli zaznamenané o nich informácie ako rodinný stav, vzdelanie, zamestnanie, príjem, páchanie eventuálnej trestnej činnosti v minulosti, ako aj výpis z registra trestov. V projekte sa zúčastnili aj sudcovia, ktorí vyplnili dotazník, v ktorom mohli opísať dôvody, kvôli ktorým sa rozhodli nariadiť odsúdenému elektronickú prezenčnú kontrolu, ako aj ich subjektívny názor k danému programu. Dotazníky vyplnili aj rodinní príslušníci odsúdených. Otázky sa týkali opísaniu dôvodov, kvôli ktorým dali súhlas odsúdeného v projekte a následne v štádiu účasti odsúdeného v projekte sa rodinným príslušníkom dávali otázky ohľadom ich názoru na obmedzenia elektronického monitoringu v každodennom živote, pozitíva a negatíva projektu. Medzi podmienky uloženia elektronického monitoringu patrilo aj súhlas dospelých spolubývajúcich osôb a vlastné ubytovanie monitorovaného, ktoré muselo spĺňať technické predpoklady k zavedeniu elektronického monitoringu a telefonické pripojenie. V ďalšom štádiu sa pokračovalo vo výbere správnych účastníkov v pilotnom programe elektronického monitoringu. K otázke výberu do pilotného programu sa mohli vyjadriť aj právny zástupcovia odsúdených, prokurátor a mohli žiadať prijatie konkrétnej osoby do pilotného programu, za podmienky, že s tým súhlasí. Odsúdený bol povinne v plnom rozsahu vopred oboznámený s elektronickou prezenčnou kontrolou, ako aj s jej podmienkami. Na základe životných podmienok bol pre účastníkov projektu vypracovaný denný a týždenný plán, ktorý obsahoval konkrétne časové úseky prítomnosti, resp. neprítomnosti počas celého dňa. Menovaný plán zahŕňal aj časové obdobie, kedy sa odsúdený musel zdržiavať v obydli a čas, kedy vykonával prácu. Plán zahŕňal aj časové obdobie, kedy odsúdený vykonával športové aktivity. Na základe týchto poznatkov bol informovaný sudca a prokurátor. Až na základe splnenia týchto krokov rozhodol súd o elektronickom monitoringu odsúdeného. Nasledovalo štádium samotnej inštalácie technického zariadenia a elektronického putu na nohu účastníka skúšobného projektu. Pracovníci projektu boli vždy zaradení do služobnej pohotovosti museli byť vždy zastihnuteľní na mobilnom telefóne. Pri samotnom elektronickom monitoringu bola využívaná rádiová technológia. Prijímač bol inštalovaný v obydli monitorovaného a nepretržite prijímal signál z vysielača, ktorý bol umiestnený na nohe monitorovaného. Údaje boli odosielané telefonickou linkou do centrálného počítača HZD¹⁰ v Hünfelde. V prípade akéhokoľvek porušenia týždenného plánu a neprítomnosti v obydli odsúdeným poslala centrála HZD správu SMS probačnému úradníkovi, ktorý vykonával pohotovostnú službu. Probačný úradník okamžite kontaktoval monitorovaného a v prípade porušenia týždenného programu oznámil príslušnému súdu, ktorý vo veci následne rozhodol.

Elektronické puto malo zmysel aplikovať v prípade, ak sa jeho pomocou dalo preventívne zabrániť páchaniu ďalšej trestnej činnosti páchatel'a, čo malo pozitívny vplyv na resocializáciu odsúdeného a takýmto spôsobom dopomohol k naučeniu sa odsúdeného viesť život bez páchania trestnej činnosti pri ktorej si uvedomil program elektronickej prezenčnej kontroly ako svoju poslednú šancu.

Inštitút Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht bol zároveň poverený vedením doplnkového vedeckého výskumu v rámci modelového projektu. Počas sledovaného obdobia dvoch rokov sa ho dobrovoľne zúčastnilo 52 osôb z celkového počtu 123 osôb. Skupinu dobrovoľných účastníkov vedeckého výskumu tvorili hlavne

¹⁰ Hessische Zentrale für Datenverarbeitung.

odsúdení s podmieneným odkladom výkonu trestu odňatia slobody a odsúdení vo výkone trestu domáceho väzenia ako alternatíva k väzbe.

Výsledky pilotného výskumu boli celkovo hodnotené pozitívne. Bolo zistené, že elektronický monitoring vo forme domáceho väzenia prispel k stabilizácii sociálnej situácie probantov. Na základe týchto výsledkov bol elektronický monitoring odporučený na systematické zavedenie ako jednej z foriem výkonu TOS.¹¹ Podľa výskumu elektronický monitoring prispel k stabilizácii sociálnej situácie sledovaných.

Následne o dva roky neskôr bol tento skúšobný projekt zmenený do podoby trvalého inštitútu a bol rozšírený na ostatné súdne okresy v Hessensku. Po zmene legislatívy bolo rozšírené používanie elektronického monitoringu v štádiu prípravy na prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

Skúšobný model EM v spolkovej krajine Baden-Württemberg

O 10. rokov neskôr, tj. 1. 10. 2010 bol zavedený podobný skúšobný model aj **v spolkovej krajine Baden-Württemberg zákonom o elektronickom dohľade vo výkone trestu odňatia slobody (EASStVollzG¹²)** zo dňa 30. 7. 2009. Menovaný zákon umožňoval testovanie elektronického monitoringu vo forme domáceho väzenia pri prípade prípravy odsúdených na prepustenie z výkonu TOS, ako aj vo forme výkonu náhradného TOS pri nezaplatení peňažného trestu.¹³ Podľa zákona¹⁴ mohol byť elektronický monitoring uložený aj bez domáceho väzenia pre prípad kontroly odsúdeného, ktorému bolo povolené cez deň opúšťať Ústav na výkon trestu odňatia slobody z dôvodu zárobkovej činnosti. Jednalo sa o prípady odsúdených s maximálnou výmerou TOS do šiestich mesiacov. „Vedením a koordináciou modelového projektu bolo poverené Ministerstvo spravodlivosti spolkovej krajiny Baden-Württemberg. Do skúšobného modelu sa zapojilo päť väznic (JVA¹⁵): JVA Ulm, JVA Rottenburg, JVA Heimsheim, JVA Stuttgart a JVA Heilbronn.“¹⁶

Cieľom menovaného skúšobného modelu bola hlavne aplikácia elektronického monitoringu v prípade odsúdenia na peňažný trest. Jednalo sa hlavne o prípady, kde bol veľký predpoklad, že odsúdený nebude vedieť zaplatiť peňažný trest a namiesto výkonu trestu odňatia slobody z dôvodu nezaplatenia peňažného trestu mu bola nariadená aplikácia elektronického dohľadu.

11 *Skr.: TOS – Trest odňatia slobody.*

12 *Gesetz über elektronische Aufsicht im Vollzug der Freiheitsstrafe (EASStVollzG).*

13 *§ 2 odst. 2 EASStVollzG.*

14 *§ 9 EASStVollzG.*

15 *Justizvollzugsanstalt – Ústav na výkon trestu odňatia slobody.*

16 *MEUER, K. Legalbewährung nach elektronischer Aufsicht im Vollzug der Freiheitsstrafe. Freiburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2019. ISBN 978-3-86113-272-1.*

Hlavným cieľom tohto projektu bola lepšia resocializácia odsúdených, ako aj menšie náklady v porovnaní s nákladmi výkonu TOS.

Spolková krajina Baden-Württemberg používala pri elektronickom monitoringu techniku **GPS** monitoringu, avšak táto technika sa neukázala ako efektívna a vhodná z dôvodu obmedzenia zóny pobytu výhradne na obydlie odsúdeného. Súkromná spoločnosť ADT Total Walther zabezpečovala technické zabezpečenie elektronického monitoringu. Monitorovacie zariadenia boli ňou kúpené od spoločnosti Elmotech. Súkromná spoločnosť Neustart Elektronische Aufsicht poskytovala psychosociálnu podporu a zostavovala odsúdeným vykonávajúcim elektronicky monitorované domáce väzenie konkrétny program výkonu. V prípade odsúdených, ktorým bolo povolené elektronicky monitorované opustenie ústavu na výkon trestu odňatia slobody počas dňa z dôvodu výkonu práce, poskytoval psychosociálnu podporu daný ústav na výkon trestu odňatia slobody.

Skúšobný model elektronického monitoringu v spolkovej krajine Baden-Württemberg bol po jednorazovom predĺžení ukončený dňa 6. 8. 2013. Nakoľko nedosiahol očakávané výsledky sa od celoplošného zavedenia z tohto dôvodu upustilo.

Elektronický monitoring pobytu osôb v rámci ochranného dohľadu

Novelou Trestného zákonníka (StGB) zo dňa 1. 1. 2011 sa zaviedol inštitút „**Elektronického monitoringu pobytu v rámci ochranného dohľadu**“ – EÄU: **Elektronische Aufenthaltüberwachung** na základe § 68 Abs. 1S.1 Nr. 12 StGB, podľa ktorého je možné určitým taxatívne vymenovaným páchatelom trestných činov uložiť **súdny rozkaz** v ktorom sa nariaďuje elektronický monitoring ich pobytu technickými prostriedkami, ktoré sú neustálej prevádzkovej pohotovosti. Súdny rozkaz (Weisung) „má za úlohu odsúdeným pomôcť v budúcnosti nevykonať žiadne trestné činy“.17 Súdny rozkaz sa ukladá aj napriek vôli a súhlasu konkrétneho páchatela. Vydáva sa páchatelom trestného činu, ktorí boli právoplatne odsúdení trestom odňatia slobody v trvaní minimálne na tri roky alebo im bolo uložené nápravné opatrenie v rámci ochranného dohľadu. Súčasne musia byť odsúdení za trestný čin, ktorý je taxatívne vymenovaný v § 66 ods. 3 veta 1 StGB (napr. sexuálne trestné činy, trestné činy proti životu a extrémistické trestné činy) a hrozí nebezpečenstvo opakovaného spáchania trestného činu takého istého charakteru. Elektronický monitoring má za úlohu pôsobiť preventívne na páchatelov trestného činu s negatívnou sociálnou prognózou po výkone trestu odňatia slobody pomocou monitoringu a súčasne im je takýmto spôsobom zabezpečená pomoc v období po výkone trestu odňatia slobody. Súčasne v sebe zahŕňa aj pozitívne špeciálno-preventívne komponenty. „Za hlavnú výhodu elektronického monitoringu považujú opýtaní účastníci zdroje a úsporu nákladov vylúčením (inak nevyhnutne nariadeného) 24hodinového sledovania v prípade vysokorizikových páchatelov po prepustení na slobodu.“18

17 MEIER, B. *Strafrechtliche Sanktionen*. 3. aktualizované vyd. Berlin: Springer, 2009. ISBN 978-3-540-89063-8.

18 DÜNKEL, F. a kol. *Elektronische Überwachung von Straffälligen im europäischen Vergleich-Bestandsaufnahme und Perspektiven*. 1. vyd. Möchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2017. ISBN 978-3-942865-78-4.

Z operatívneho hľadiska pozitívum elektronického monitoringu pobytu odsúdeného treba vidieť aj v prípade obetí trestných činov. Ak je konkrétna obeť, napríklad v prípade sexuálnych trestných činov chránená pred páchatelom, ktorému bol súdom nariadený elektronický monitoring pobytu, tak je obeť trestného činu chránená a dosahuje sa pre ňu takýmto spôsobom vyšší pocit bezpečia. Za hlavnú nevýhodu považuje väčšina opýtaných stigmatizujúci efekt nosenia elektronického náramku, čo spôsobuje probantom negatívne vnímanie, pretože „verejnosť sotva vie dostatočne diferencovať a popritom im hrozí nebezpečenstvo, že všetkých elektronicky monitorovaných probantov zaraďuje medzi páchatelov najťažšieho (sexuálneho) deliktu“.¹⁹ V zásade platí,²⁰ že sa elektronický monitoring nariaďuje na základe súdneho rozhodnutia, a to v trvaní minimálne na 2 roky a maximálne na 5 rokov.

Spoločné elektronické monitorovacie centrum krajín – Gemeinsame elektronische Überwachungsstelle der Länder (skr. GÜL)

GÜL – Spoločné elektronické monitorovacie centrum krajín bolo zriadené na základe štátnej zmluvy so sídlom v Bad Vilbel (Hessen) dňa 1. 1. 2012, ktoré na základe poverenia všetkých 16 spolkových krajín Nemecka monitorovalo páchatelov trestných činov pomocou **GPS** systému (Global Positioneering System). Pomocou GPS systému monitorovali všetkých páchatelov, ktorí boli právoplatne odsúdení trestom odňatia slobody za spáchanie trestného činu násillia alebo trestného činu sexuálneho násillia v trvaní minimálne na tri roky alebo za trestný čin extrémizmu v trvaní minimálne na dva roky a senát pre výkon trestu im nariadil v rámci ochranného dohľadu nosenie elektronického náramku na nohy (**Fußfessel**). Probant má po prepustení na slobodu v rámci ochranného dohľadu v súdnom príkaze určené tzv. Zóny zákazu vstupu (tzv. Verbotzone) alebo Zóny, ktoré nemôže opustiť (tzv. Gebotszone). Tiež mu môžu byť určené konkrétne časové plány pobytu. Technickú podporu elektronického monitoringu zabezpečovala hessenská centrála pre spracovanie dát (**Hessische Zentrale für Datenverarbeitung skr. HZD**) so sídlom v Hünfelde. V spoločnom elektronickom centre krajín v Hünfelde bolo zamestnaných 17 osôb (16 operátorov a 1 riadiaci pracovník). Pracovali sa v nepretržitej prevádzke – denné a nočné služby každý deň v roku. Personálne zloženie každej služby bolo zabezpečené 2 zamestnancami, tj.: 1 sociálny pracovník alebo sociálny pedagóg a 1 úradník v strednej úrovni služby. V roku 2017 bolo presunuté Spoločné elektronické monitorovacie centrum krajín – GÜL do Justizvollzugsanstalt Weiterstadt (JVA Weiterstadt – Ústav na výkon trestu odňatia slobody vo Weiterstadte) z dôvodu väčšej bezpečnosti.

„Ku dňu 31. 12. 2016 podliehalo elektronickému monitoringu 88 probantov v 11 spolkových krajinách SRN, 63 z nich dôvodu sexuálneho a 25 z nich z dôvodu násillného TČ. Z toho bolo 20 monitoringov z dôvodu vyšetrovacej väzby prerušených. Z doposiaľ celkovo

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Podľa § 68 Abs. 1 Nr. 12, § 68 c Abs. 1 StGB.

15 032 hlásení udalostí elektronického monitoringu bolo 739 probantov podrobených policajnému zákroku.²¹

Technické zabezpečenie elektronického náramku

Elektronický náramok „Fußfessel“ je vyrobený z vodotesného, nepremokavého materiálu a je odolný voči nárazom. „Po technickej strane sa elektronický monitoring realizuje v 3. stupňoch: 1. GPS-lokalizácia, 2. LBS-lokalizácia, 3. SIM-karta v elektronickom pute na nohe.“²² Za inštaláciu elektronického náramku je zodpovedný HZD²³ v spolupráci so spoločnosťou Securitas. „HZD fixuje manuálne zóny vstupu a zákazu vstupu a popritom má možnosť nastaviť výstražné zóny. Pomocou výstražných zón sa probantovi pomocou vibrácie elektronického náramku na nohe vysiela výstražné znamenie hranice priblíženia zóny vstupu a zóny zákazu vstupu.“²⁴ Je prevádzkovaný akumulátorom batériou, ktorú je potrebné nabíjať. Váži cca. 180 gramov a každých 15 minút vysiela GPS signál. Probanta systém informuje prostredníctvom LED – diódy a vibračným alarmom v náramku o stave náramku, napr. o stave dobitia akumulátora. V prípade zničeného alebo poškodeného je vyslaný alarm do Spoločného elektronického monitorovacieho centra (GÜL), ktorý s ním okamžite nadviaže kontakt. Pomocou GPS je možné probanta neustále kontrolovať prostredníctvom centrály GÜL. V prípade, ak sa v centrále objaví červený bod alarmu, systém okamžite presne monitoruje miesto pohybu probanta, čo znamená presný a jasný signál pre okamžité nasadenie pre policajnú hliadku. Elektronický náramok sa umiestňuje v časti medzi lýtkom a členkom nohy. Probant má nariadené a je povinný elektronický náramok udržiavať v stave nabitia, a preto ho musí každý deň minimálne 2 hodiny dobíjať. Jednu hodinu pred vybitím elektronického náramku ho systém upozorní na dobitie a následne sa s ním po 30. minútach centrála GÜL telefonicky spojí a vyzve ho o okamžité dobitie elektronického náramku. V prípade úplného vybitia elektronického náramku sa probant dopustil porušenia súdneho príkazu, následkom čoho môže za byť všetky porušenia tohto charakteru potrestaný trestom odňatia slobody v hornej hranici max. na tri roky alebo peňažným trestom. Okrem toho probant dostáva aj mobilný telefón z dôvodu 24 hodinového kontaktu s ním a je povinný ho mať vždy u seba.

21 Hessisches Ministerium der Justiz, 2017, *Fünf Jahre Gemeinsame elektronische Überwachungsstelle der Länder (GÜL)* [online]. [cit. 20. februára 2020]. Dostupné na internete: <https://justizministerium.hessen.de/presse/pressemitteilung/fuenf-jahre-gemeinsame-elektronische-ueberwachungsstelle-der-laender-guel>

22 DÜNKEL, F. a kol. *Elektronische Überwachung von Straffälligen im europäischen Vergleich-Bestandsaufnahme und Perspektiven*. 1. vyd. Möchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2017. ISBN 978-3-942865-78-4.

23 Hessische Zentrale für Datenverarbeitung (skr. HZD).

24 DÜNKEL, F. a kol. *Elektronische Überwachung von Straffälligen im europäischen Vergleich-Bestandsaufnahme und Perspektiven*. 1. vyd., Möchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2017. ISBN 978-3-942865-78-4.

Elektronický monitoring pri spáchaní extrémistických trestných činov

Dňa 19. decembra 2016 došlo na Vianočných trhoch v Berlíne k teroristickému útoku, čo bolo podnetom k vypracovaniu vládneho návrhu Zákona o rozšírení opatrení pri spáchaní extrémistických trestných činov. Návrh zákona bol častou dohody medzi ministrom spravodlivosti – Heiko Maas a ministrom vnútra – Thomas de Maizére. Ministri takto vyvodili konzekvencie po teroristickom útoku. Od 1. 7. 2017 nadobudla účinnosť novela nemeckého Trestného zákonníka a zaviedol sa elektronický monitoring pri spáchaní extrémistického trestného činu v prípade odsúdenia páchatela, ktorý takýto čin spáchal a bol odsúdený na trest odňatia slobody minimálne na dva roky. Zákomom bol rozšírený systém nápravných opatrení prostredníctvom elektronického monitoringu o oblasť spáchania trestného činu extrémizmu. Patria sem nasledujúce trestné činy: príprava násilného trestného činu, ktorý ohrozuje štát SRN, financovanie terorizmu, podporovanie vnútroštátnych a mimo štátnych teroristických organizácií a agitácia o členov alebo podporovateľov vnútroštátnych alebo mimoštátnych teroristických organizácií. Páchatelovi, ktorý bol právoplatne odsúdený z dôvodu spáchania trestného činu proti bezpečnosti štátu môže byť po výkone trestu odňatia slobody nariadený elektronický monitoring. V roku 2017 došlo tiež k novele federálneho zákona o kriminálnej polícii – Bundeskriminalamtgesetz (BKAG)²⁵, ktorý v upravil aj používanie elektronického monitoringu v prípade spáchania trestného činu terorizmu.

Záver

„I páchatel' mnohonásobnej surovej vraždy bol niekedy v minulosti bezmocným dieťaťom... nesúdme, ale prispejme k pochopeniu, prečo sa z nevinného človeka stal človek zločinec.“

(prof. PhDr. Anton Heretik, CSc. – klinický a forenzný psychológ)

V Spolkovej republike Nemecko sa využíva elektronický monitoring pomerne krátke obdobie a bolo vypracovaných mnoho projektov a empirických štúdií, ktoré sa zaoberali elektronickým monitoringom osôb. Ich cieľom bola analýza elektronického monitoringu od obdobia jej zavedenia, ako aj hodnotenie pozitív a negatív počas praktického realizovania elektronického monitoringu.

Po 5 rokoch (2012 –2017) aplikácie elektronického monitoringu v Spolkovej republike Nemecko bola stanovená pozitívna bilancia a na základe skúseností a štatistík sa pripravujú ďalšie návrhy zákona o rozšírenie opatrení v oblasti napr. domáceho násillia, zabráneniu výtržnosti na futbalových zápasoch, ako aj možnosť sledovať extrémistické hrozby.

Ministerka spravodlivosti Eva Kühne-Hörmann vyhlásila, že po piatich rokoch práce GÜL bola dosiahnutá pozitívna bilancia a spolupráca so spolkovými krajinami funguje bez

²⁵ Gesetz über das Bundeskriminalamt und die Zusammenarbeit des Bundes und der Länder in kriminalpolizeilichen Angelegenheiten.

ťažkostí. V súčasnosti sa diskutuje o rozšírení použitia elektronického monitoringu, čo potvrdzujú aj slová ministerky: „Skúsenosti z posledných rokov nám dodávajú odvahu rozšíriť elektronický monitoring aj o oblasti ďalšieho nasadenia. Medzi nimi môžu byť opatrenia k zabráneniu domáceho násillia, ako aj k predchádzaniu výtržnosti na futbalovom zápase, ale tiež možnosť sledovať extrémistické hrozby. Všetky tieto opatrenia majú vo výhlade zabránenie nových trestných činov a z tohto dôvodu musia byť vážne preskúšané. Elektronický monitoring nie je všeliakom. Absolútnu istotu prostredníctvom neho ani nedokážeme dosiahnuť. Môže nám ale prispieť k dosiahnutiu väčšej bezpečnosti.“²⁶ Pomocou súdneho príkazu boli prostredníctvom elektronického monitoringu dosiahnuté pozitívne skúsenosti v prípadoch násilnej trestnej činnosti, a tým pádom to znamenalo väčšiu bezpečnosť pre bývalé obeť trestných činov. Pracuje sa na koncepcii návrhov zákona, aby sa prostredníctvom elektronického monitoringu monitorovali páchatelia a nemohli by sa priblížiť na miesta s kritickou infraštruktúrou ako napr.: letiská, elektrárne, vianočné trhy, čo by dopomohlo k väčšej bezpečnosti v Spolkovej republike Nemecko. „V našom úsilí o väčšiu bezpečnosť musíme použiť všetky možnosti, ktoré nám právny štát dáva k dispozícii. S elektronickým monitoringom máme k dispozícii adekvátny inštrument.“²⁷

Nemecké trestné právo je založené na bipartícii trestných sankcií. Nemecké trestné právo hmotné zakotvuje **dva druhy hlavných trestov, a to: trest odňatia slobody a peňažný trest**. „V roku 1969 reformou trestného práva v Nemecku došlo k zavedeniu peňažného trestu medzi hlavné tresty, ktorý bol explicitne uprednostňovaný v prípadoch krátkodobého trestu odňatia slobody, (tj. menej ako 6 mesiacov). Z hľadiska redukcie počtu väzenskej populácie sa ukázala táto reforma trestného práva ako veľmi úspešná a v praxi došlo k prudkému poklesu počtu trestu odňatia slobody.“²⁸

Sankčný systém v SRN v ďalšom rozlišuje medzi trestami a ochrannými opatreniami. **Elektronický monitoring v Spolkovej republike Nemecko nemá postavenie samostatného trestu** v tomto ponímaní.

Jedným zo zákonných podkladov v sankčnom systéme pre aplikáciu elektronického monitoringu je trestný rozkaz pre nebezpečných páchatelov trestných činov v kontexte výkonu ochranného dohľadu.

Napriek pozitívnej bilancii aplikácie elektronického monitoringu sa v SRN využíva ešte stále veľmi reštriktívnym spôsobom, **nakoľko trest domáceho väzenia nie je presne**

26 Hessisches Ministerium der Justiz, 2017, Fünf Jahre Gemeinsame elektronische Überwachungsstelle der Länder (GÜL) [online]. [cit. 20. februára 2020]. Dostupné na internete: <https://justizministerium.hessen.de/presse/pressemitteilung/fuenf-jahre-gemeinsame-elektronische-ueberwachungsstelle-der-laender-guel>

27 Hessisches Ministerium der Justiz, 2017, Fünf Jahre Gemeinsame elektronische Überwachungsstelle der Länder (GÜL) [online]. [cit. 16. februára 2020]. Dostupné na internete: <https://justizministerium.hessen.de/presse/pressemitteilung/fuenf-jahre-gemeinsame-elektronische-ueberwachungsstelle-der-laender-guel>

28 JAKUBOVICH, K. Peňažný trest v Spolkovej republike Nemecko. Zborník príspevkov z 2. ročníka vedeckej konferencie doktorandov na Akadémii Policajného zboru v Bratislave konané dňa 7. 11. 2018, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Slovensko, 2019, s. 100. ISBN 978-80-8054-825-4.

zakotvený v systéme trestov v trestnom zákonníku, na rozdiel od iných krajín EÚ. Veľmi často sa využíva peňažný trest, ktorý je zakotvený v systéme trestov v StGB.²⁹

Elektronický monitoring a trest domáceho väzenia nie sú v Európe novým inštitútom a v krajinách EÚ sa využíva rôznym spôsobom. Problémom je aj prístup priamo zainteresovaných subjektov, ktoré rozhodujú o treste domáceho väzenia. Veľmi dôležitým faktom sú pozitíva trestu domáceho väzenia, ako pre odsúdeného, tak aj pre celú spoločnosť. Verím, že v budúcnosti si aplikácia elektronického monitoringu nájde svoje pevné miesto a využitie v modernej Európe.

Bibliografické odkazy

DÜNKEL, F. a kol. *Elektronische Überwachung von Straffälligen im europäischen Vergleich-Bestandsaufnahme und Perspektiven*. 1. vyd. Möchenglbadach: Forum Verlag Godesberg, 2017. ISBN 978-3-942865-78-4.

FELCAN, M., R. RAK, K. JAKUBOVICH, V. HOLUBICZKY, R. ODLER a R. ODLEROVÁ. *Moderné technológie v páchaní, odhaľovaní, dokumentovaní, dokazovaní a prevencii trestnej činnosti pri zabezpečení verejného poriadku, bezpečnosti a plynulosti cestnej dopravy: Aspekty technické, kriminalistické, kriminologické, penologické, právne, verejno-správne, sociálne, psychologické a bezpečnostné*. Projekt vedeckej úlohy. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019. VÝSK 245.

IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. doplnené a prepracované vyd. Bratislava: Iura edition, 2010. ISBN 978-80-8078-308-2.

JAKUBOVICH, K. *Peňažný trest v Spolkovej republike Nemecko*. Zborník príspevkov z 2. ročníka vedeckej konferencie doktorandov na Akadémii Policajného zboru v Bratislave konanej dňa 7. 11. 2018. Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Slovensko, 2019. 362 strán, s. 100–107. ISBN 978-80-8054-825-4.

KOPENCOVÁ, D. *Specifická komunikácia policistov s osobami pod vplyvom omamných a psychotropných látok*. *Sudní inženýrství*. 2019, 30(2), strana 49–55. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2019.2.49>. ISSN 1211-443X.

KOPENCOVÁ, D. a R. RAK. *Risk analysis and threats in security science*. *Europen Science*. 3/2019, Podhajska, Slovakia, s. 109–115. ISSN 2585-7738.

MEIER, B.-D. *Strafrechtliche Sanktionen*. 3. aktualizované vyd. Berlin: Springer, 2009. ISBN 978-3-540-89063-8.

MEUER, K. *Legalbewahrung nach elektronischer Aufsicht im Vollzug der Freiheitsstrafe*. Freiburg: Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 2019, 224 s. ISBN 978-3-86113-272-1.

STRÉMY, T. a J. KLÁTIK. *Alternatívne tresty*. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 288 s. ISBN 978-80-89603-56-5.

Hessisches Ministerium der Justiz, 2017, *Fünf Jahre Gemeinsame elektronische Überwachungsstelle der Länder (GÜL)* [online]. Dostupné na internete: <https://>

²⁹ § 40 až §43 StGB.

justizministerium.hessen.de/presse/pressemitteilung/fuenf-jahre-gemeinsame-elektronische-ueberwachungsstelle-der-laender-guel

Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch (EGStGB) vom 2. März 1974: Úvodný zákon k novele Trestného zákonníka v znení neskorších predpisov.

Recommendation CM/Rec (2014)4 of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring.

Strafgesetzbuch (StGB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998:

Trestný zákonník SRN v znení neskorších predpisov.

Strafprozeßordnung (StPO): Trestný poriadok SRN.

Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon v znení neskorších predpisov.